

Dužnost Radikala.

Prva i poglavita dužnost svakoga pristalice narodne radikalne stranke, u ovom velikom i znamenitom obrtu koji je nastupio u našoj politici, u ovojne času kad radikalna stranka dobija izbornu vladu i time zadatak da na svojim snažnim ramenima izvede državni život iz današnje pometenosti, jeste ta da pokaže recima i delima kako dolazak radikalne stranke na vladu nije bezobziran istup srpsstva i pravoslavlja sužavanje opšte državne politike na užu srbijansku, halapljivo prikupljane vlasti jedne klike jedne provincije, kako ga je u prvom trenutku definisao splitski „Život“. Svi dosadani protivnici dosadnjega režima i dojučerašnji saradnici radikala uzete kao parolu, da isključno radikalna vlada znači prepad na državno jedinstvo, hegemoniju srpskoga plemena, srbijanski ekskluzivizam, isticanje partajnskoga interesa nad opštedržavnim. No, to nije, ne može da bude, ne sme da bude, i neće biti. A mi radikali, svi, bez izuzetka moramo da pokažemo da to nije. U principu nam je garantija zato državnička pamet, umešnost, solidnost radikalnih političkih vođa. Tvrditi da ona stranka, koja je izradila dojučerašnju Kraljevinu Srbiju, koja je u ovu novu našu državu unela apert najvećega političkoga iskustva, najjače rasne duralnosti i najvećega autoriteta, danas, u jednome tako kritičnome trenutku opšte jevsopke politike, usred teških međunarodnih zapleta od kojih može da u jedan mah bude ponova ugrožen mir i život i Srba i Hrvata i Slovenaca, ide samo zatim da u krajnjem slepliu i ludulu zadovolji svoje uže partijske interese, da gubi iz vida egzistenciju celokupne narodne države, dapače da ide za razorenjem te države nije ozbiljno i nije pošteno.

Radikalna izborna vlada, gledana spolja, pravilan je i običajan parlamentarni događaj, logična posledica nespretni i jalove politike hrvatskoga bloka i nevestoga i neuspeloga rada g. Davidovića, koji s Hrvatima nije ništa postigao a demokratsku je stranku pocepao. Usred svega toga neobizbiljnoga i nespretnoga posla, usred sve te pometenosti blokaša, kongreslija, demokratskih levičara, radikalna se stranka pokazala kao najsrjednija, disciplinovana, dobro vođena, pokazala se je snaga njene političke tradicije i organizacija njenoga političkoga iskustva. I ona je u političkoj igri dobila. Tako biva uvek i svugde, u svim državama, u svim vremenima.

Ali, ovu izbornu radikalnu vladu treba gledati i s jednoga daljega gledišta. Ovaj najnoviji politički događaj treba posmatrati i iznutra, u dubini, da tako rečemo u njegovom transcendentnom vidu. Nakon četiri godine našega novoga državnoga života, još nemamo uređene kuće, još nemamo provedenoga ustava. Citavi delovi našega naroda, koje su vekovima snosili tugijsko gospodarstvo, dopadoše pod nekakvu fiksnu ideju, da im je u demokratskoj, nacionalnoj i vlastitoj državi ugrožena sloboda i ravnopravnost, dok je samo do njihove volje da tu slobodu i ravnopravnost u celosti uživaju i vrše i da uz bok braći svojoj uzmu u ruke državnu vlast. Citavi delovi našega naroda nerazumno negiraju i ruše ovu narodnu državu, koje joj život, seju u njoj otrov deložitima i anarhije, nemaju nikakva razumevanja za prirodno moralno preimućstvo onih koji su ipak u ovu državu doneli silno blago idejala i krvi, podviga i pameti. Sve treba nivelirati. Svi su jednaki. Jugoslavija je jedno novo biće, u kome su sve jedinice potpuno jednake. Ne priznaju se tradicije, moralna i rasna preimućstva, zasluge, prirodnom i moralnom evolucijom stečene osobnosti, mudročis i borbom iznikle grupe i partije, idejne sile faktora koji crpe svoju snagu iz nasleđa, iz prošlosti, iz mrtvih. Oni, koji spremaju krvavo razorenje državnoga i pravnoga porетка, oni koji snuju preobraženje države u klasnu diktaturu, oni koji buncaju o nekakvoj miroljubivoj seljačkoj opštečovečanskoj republici, treba

da su posve jednaki, da imaju ista prava kao i oni u kojima deluje sveti genij rasnoga i državnoga samoodržanja, iz kojih govori glas nacionalnoga bića uzetoga kao biološka pojava koja hoće da živi, preko kojih se ispoljavaju i rade zakoni reda, tradicije i evolucije. U ovoj našoj Jugoslaviji zavlađaće savršensvo, red, sreća, blagostanje kad bude slavilo svoj krajnji triuif božanskog pravo broja.

Jadne li zablude! Instinkt nas opominje, da je krajnji čas da se ta zablude leći. Ova naša država treba jednom da se sredi ne samo na bazi modernih demokratskih dogmi, nego i na podlozi realnih socioloških zakona, ili će se inače ona razoriti. Ovo što se dešava mora da bude opomena svima onima, koji nesvesno ili iz odvise uskih ideologija neće i ne mogu da uvide istinu i realnost života.

Instinkt državnoga samoodržanja, historijski fatum predaje u ruke radikalnoj stranci kormilo državnoga broda. Time, istina je i ne može se poreći, državnu vlast uzimaju u ruke Srbi. Ali ovo nije došlo bez svojih dubokih razloga. Nije bez razloga, da u ovoj našoj novoj nacionalnoj državi, čiji je život počeo sa Velikom Vladom, u kojoj je sedila polovica Hrvata i Slovenaca, nakon četiri godine političke pometenosti državna vlast, a time i odgovornost za spas države svršava na Srbe. Da ima kod nas više političke znanstvene vaspitanosti, već sama ova okolnost bila bi najbelodaniji dokaz jalovosti i pogrešnosti hrvatske politike. Jer, naposljetku, uspeh i realan rezultat onaj je probni kamen, o koji se ogleda sve u životu.

Što, dakle, sva državna vlast prelazi momentano u ruke Srba, to će opet biti, uvereni smo, na spas i dobro cele naše narodne države. Radikalna stranka nije samo srpska. Ona je narodna. Ona daje mogućnost svakome Srbinu, Hrvat i Slovencu da se učini njenim pristalicom. Ovo je čas kad će radikalna stranka u interesu same države prirodno težiti da izigle na izborima ojačana. Već svi vidimo belodano, da je naša najveća nesreća što nemamo jedne jake partije, koja može da vlada i nosi odgovornost vlade. Tome jednakome zlu, koje je i ono posledica teoretske dogme individualizma i liberalizma, i drugi narodi danas traže leka. Stoga radiće u višem interesu države svaki ko bude doprinio, da radikalna stranka izigle ojačana. Kad su jednom prokušani vođe radikalne stranke rešili se da uzmu na se ovu veliku odgovornost, znak je, da su sve proracunali, da se osećaju jaki i dorasli zadatku, da će učiniti kraj današnjoj političkoj pometenosti i da će dati državi toliko potrebno ili bratskim sporazumom postignuto ili pravom državnoga razuma nametnuto konačno državno uređenje, bez kojega, svi to vidimo, dalje ne možemo a da se ne srozamo u ponor.

Dužnost je svakoga radikala, da neumestnim radom ne ometa nego da trezveno podupire ovaj veliki zadatak radikalne stranke J.

— Odeljenje za štampu ministarstva spoljnih poslova ovlašćeno je da odlučno demantuje vesti nekih beogradskih listova, kako među članovima Ministarskog Saveta ne vlada potrebna sloga. Te su vesti potpuno netačne i neistinite.

— Ministar financija odlučio je ukinuti komisije, koje su do sada izdavale dozvole za uvoz i dozvole za kupovinu stranih deviza. Komisije će prestati raditi 31. decembra. Od tada svi trgovci moći će slobodno kupovati devize i uvoziti robu iz inostranstva bez ikakve dozvole pod uslovom da plate carinu i porez.

— Javljaju iz Atine, da naš poslanik na grčkom dvoru, Baluđić, dolazi uskoro u Beograd u stvari slobodne zone u Solunu.

— „Tribuna“ javlja, da će uskoro doći u Beograd kraljica Milena. Cilj je puta crnogorske kraljice, da sa vladom reguliše finansijsko stanje članova, bivše crnogorske dinastije, koji se žele vratiti u zemlju.

— Javljaju iz Lousanne, da se konferencija mira može smatrati odložena, pošto su predstavnici saveznika već napustili Lousannu. Pregovori će se nastaviti do mjesec dana.

Rapalski ugovor. - Mussolini će ga izvršiti. - Jadransko ce pitanje i dalje ostati otvoreno.

O verziji, da će naša vlada dati registrovani rapalski ugovor kod Saveza Naroda, rimska „Tribuna“ piše ovo:

„Često se u vanjskoj štampi i diplomatskim krugovima periodički ponavljaju verzije o nekoj registraciji rapalskog ugovora kod Saveza Naroda. To su megjutim puke protutalijanske manevre, a imcuju svoje ishodište u onim političkim krugovima, koji nastoje, da potiču i podržavaju nepovjerenje prema Italiji. Glavna je vrijednost rapalskog ugovora bila u tome, da je uspostavo mir među obje države putem direktnih pregovora. On je dapače bio jedini primjer posljednoga sporazuma, koji je postignut megjusobnim kompromisom među dva kontrahenta. Kad bi sada taj akt bio podnesen Savezu Naroda, da tako dobije internacionalni pečat i sankciju, to bi značilo umanjeti njegovu glavnu odluku i onu značajku, s koje je taj pakt postao jedinstven. Takav postupak mogao bi se jedino onda razumjeti, kad bi Italija prema Jugoslaviji bila nepovjerljiva, što megjutim ne stoji, i kad bi Jugoslavija gojila nepovjerenje prema Italiji, a to bi pak bilo apsurdno. (!?) Danas, kad je ponovo došlo na vladu Pašić-Ninčićev kabinet i kad se imaju nastaviti izmegju objiju vlada prijateljske diskusije za aplikaciju utanačenja zaključenih u Santa Margheriti, ponovo širenje pomenutih verzija može da ima samo tu svrhu, da se bespotrebno i štetonosno unosi pomutnja u ono vedro raspoloženje, koje je nužno za nastavak dogovora, koji su bili uslijed krize beogradske vlade prekinuti“.

„Politika“ u Beogradu donosi senzacionalnu vijest iz najsigurnijeg izvora, da je talijanski predstavnik u Društvu Naroda Scialoja podnio najiscrpniji referat vladi u Rimu i ona danas već može, ako želi ići u Zenevu sa rapalskim ugovorom. Scialoja je u Društvu Naroda pripremio teren tako, da ćemo mi, i pored sve opravdane naše teže, sigurno morati propasti.

Kako je već javljeno, Mussolini je 20. ov. mj. primio delegaciju Riječana, koja je stigla u Rim, da moli financijsku i ekonomsku pomoć. Mussolini je komisiji obećao, da će nastojati da se riješe najprešnja pitanja za obnovu grada. Mussolini je kod toga naglasio, da riješavanje svih pitanja stoji u uskoj vezi s riješavanjem političkoga pitanja Rijeke. Talijanska vlada zbog časti potpisu treba da poštuje ugovore, koji su ranije zaključeni i mora da pristupi njihovom izvršavanju, ma da se ne slaže sa sadržinom. Sporazum u Santa Margherita bit će podnesen parlamentu na odobrenje u trećoj debati januara. Kod toga će vlada jasno naglasiti svoje mišljenje protivno rapalskom ugovoru i pozvat će parlament da ratificira sukcesivne sporazume, koji ustanovljaju modalitete izvršenja, — to sve upravo i samo zato jer potpis angažira čast Italije. Megjutim jadransko ce pitanje za nacionalističke partije, kojima je izraz sadanja vlada, ostati u stvari i nadalje otvorenim. Partetna komisija moći će da se sastane krajem januara i početi odmah sa svojom zadaćom, dok će u smlisu sanmargheritskih utanačenja biti uspostavljen željeznički saobraćaj Rijeke sa zalegiem. (Vedetta d' Italia).

— „Pravda“ i još neki listovi javljaju, kako su u Madžarskoj izdate naredbe o pripremanja za opću mobilizaciju. U naredbama razaslatim po selima i varošima, naregjeno je rezervnim oficirima i vojnim vođenjnicima, da se spremne da na prvi poziv odgovore svojoj dužnosti. Ova vijest još nije zvanično potvrđena.

— Javljaju iz Atine, da je pukovnik Panagolos, grčki ministar vojni, naimenovan za generalisima grčke vojske. On putuje preksutra u Trakiju.

— U madžarskom parlamentu bile su nevigijene demonstracije, koje su izazvali socijaliste, kad su stali klicati madžarskoj republici. Vlada je stranka odgovorila, da je Madžarska kraljevina i da neće Karolljeve republike.

Писмо из Београда.

Распуштање Народне Скупштине. — Несавесна агитација. — Радикални Агитациони Одбор.

У Београду, 22. децембра.

Синоћ је држана последња седница Народне Скупштине, наследнице Уставотворне Скупштине. Иако је опозиција, нарочито демократска група г. Љубе Давидовића, покушала демагошким испадима осујетити миран завршетак скупштинског изборног периода, ипак је седница протекла без инцидената, али не и без услики и гестова за осуду. Заслужује истаћи, да су неки демократи, у наступу беса срдите немоћи, више но други којима би се мање могло замерити, изгубили равнотежу и заборавили на најосновније појмове коректности и лојалности. И с њихове стране чули су се покличи, у часу читања Указа о распуштању Народне Скупштине, у корист државног система који је противан њихову програму. Републиканци, земљорадници, социјалисти и други нису нас изненадили, али су нас изненадили демократи!

Главни предмет ове последње скупштинске седнице били су Укази о постављању нове владе и распуштању Народне Скупштине. Овим другим Указом не само што је Народна Скупштина распуштена, него су и избори за нову скупштину одређени — за 18. марта 1923. године. Распуштање скупштине нису само прекинуте штетне тразвице латентне и хроничне кризе и завршени парламентарни експерименти, опасни и по омогућавању и подржавању корупције и по толерирању, можда и неизбежном, стања које је могло бити све друго само не добро стање, него су створени и услови и дата могућност народу, да се дође до солидне већине потребне за правилно функционисање државне машине. Ако народ који сада има да каже своју реч није загрижљив у страначкој заслепљености, и ако му је држава изнад свега, он ће без размишљања, упоредним прегледом рада свију досадашњих одговорних чинилаца, поклонити своје поверење онима који су дали највише доказа и о својој државничкој мудрости и о правилном деловању на свима пољима државног живота и о претпостављању државних, општих интереса свима другим интересима.

Изборно кретање.

Svotm sreskim i mjesnim organizacijama Narodne stranke. Агитациони Одбор у Београду јавља: „Обратите одма највећу пажњу среским и мјесним организацијама на бирачке спискове, нека их прегледају код општина и судова, да ли су сви наћи бирачи увршћени, па ако нису, нека рекламирају и траже да буду увршћени“.

Др. Јанчић, секретар.

Demokratska postavljanja: Министар Шума и руда г. Рађајковић поставио је, као министар у оставци, два дана пре напуштања фотелја 154 чувара шуме. Нови министар шума и руда мораће понистити ова постављанја и као партијска и као немogućа, јер за више од половине није било ни буџетске могућности.

БЕОГРАД: 25. На јучерашњим опшћинским изборима у Шћипу у Мачедонији радикални кандидат добио 565, демократски 109, турски 145. Радикал Илијевић изабран за предсједника општине.

„Трибуна“ посвећује уводни чланак изборном програму радикалне странке и каже: победа радикалне странке на изборима има да буде историјски датум, то јест окончање националне Србије из деветнаестог века и отпочимање новог периода њене државне делатности. Основно зло ове државе налази се у ономе необјасњивом помрачењу историјске свести, чија је последица била укидање једне државне стварности Србије и постављање на њено мјесто данашње државне немogućности краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Сав смисао данашње ситуације лежи у томе, што је дошло време, што сазрела стварност, да радикална странка проговори за Србију и раскине коалицију са издјацим Србије. У томе јесте смисао историјског тренутка, у коме се, после четри године лутања, налази сада држава.

„Трибуна“ већерашња, у уводном чланку пише да радикална влада не сме дозволити да муслимани уђу у владу и каже: улазак Муслимана одузео би данашњој влади њен хомогени карактер. Међутим због великог историјског посла, који данашња влада има да сврши, неопходно је потребно да она буде чисто радикална влада. Али

Јер, не учини ли тако, он ће сам сносити последње наопака рада који би се услед тога развио. Ни за један час народ не сме да изгуби из вида истину, да је он држава и да његов напредак и добро зависи од напретка и добра државе. Не треба да се поводи ни за лепим речима ни за обманам, него за делима; а дела радикалне странке и њених првака стоје високо изнад дела свију странака. Ниједна друга странка не може да покаже ни толико озбиљности на државним пословима ни тако светла и корисна дела за државу и државне интересе као радикална странка. Између ње и других странака нема и не може бити избора!

Чим је распуштена Народна Скупштина, почела је темпераментна и жучљива агитација. Опозиција и опозициона штампа, нарочито демократска штампа, служе се при томе и најнедозвољенијим средствима: обманам, измишљотинама, лажима и свим могућим клеветам, мерећи радикалну странку својим лактом и набацујући јој своје грехе и своје методе. Ова несавесност у толико је страшилица и за већу осуду, што су баш демократи, а да и не говоримо о другима, оставили рђаву усломену о свом раду и у влади и у парламенту. Биће времена да и о томе коју више кажемо. За сада упозоравамо свију и свакога, коме год је стало до истине, да не наседа агитацијама, као што су агитације опозиционих странака

Радикали су у Београду образовали Главни Агитациони Одбор, чији је задатак да сузбија лажи опозиције и објективно обавештава свет по свима питањима у вези са предстојећим изборима. Његове су канцеларије у Радикалном Клубу у Народној Скупштини. Коже год су потребне ма какве информације по питању предстојећих избора моћи ће их добити, ако их не би могао добити од свог среског или окружног одбора, од овог агитационог одбора.

то није све. Улаз Муслимана одузео би данашњој влади сву њезину моралну снагу.

Postavljanje velikih župana. Kot. Poglavar Šibenika, dr. Perović, postavljeno je za velikog župana splitske oblasti, a kot. poglavar Dubrovnika Dr. P. Grišogono, za velikog župana dubrovačke oblasti. Ovo je postavljeno donijelo jedno malo iznenagjenje. I dr. Perović i dr. Grišogono bili su kandidati za dubrovačku oblast, dočim je dr. Ivić, poglavar u Splitu bio početka jedini kandidat demokratske stranke za Split. Ali je, posljednjeg dana, demokratska stranka napustila bila dra Ivića i nosila ljekara dra Machieda koji je, izgleda, bio gotov da se primi. samo je postavljao uslov, da mu se obezbedi mjesto primariusa i ravnatelja šibeničke bolnice. Jedna grupa demokrata, nezadovoljnih sa radom dra Krstelja, želi kandidaturu dra Machieda za poslanika u izbornom okrugu Šibenik-Zadar.

Вијести.

Прва дворска дама. њихова Величанства краљ и кралица позвали су на двор гђу. Лору супругу дра Гедеона Дунђерског велепосједника из Новог Сада Госпођа Дунђерски остаје на двору стално као дворска дама. За вријеме боравска краљице мајке Њеног Величанства Румунске, госпођа Дунђерски налазила се у ињеној пратњи. Даљни кандидати за дворске даме спомињу се: гђа Симе Лозанића, гђа Илије Ђирића, гђица М. Грујићева и гђа Даница Христић.

Одличковани пукови. Њ. В. Краљ на особит је начин одликовао два од наших најбољих пукова, подаривши им имена двојице наших најславнијих војсковођа из minulних ратова. Јуначки шумадски 19 пук, на чијој су застави забиљежени небројени подвизи из три рата, добио је име војводе Путника, а валењски 17 пук, који је вазда служио на част својој дринској дивизији, добио је име свога великог земљака, војводе Мишића.

Из околице.

Дршћ. Наш одлични пријатељ, др. Иво Миовић, положио је пред Апелационом Судом у Сплиту са успјехом адвокатски испит, па ће ових дана овдје у Дршћу, свом родном мјесту, отворити адвокатску канцеларију. Честитамо!

Кистање. Умро је Лука Кресовић, отац опћинског тајника, г. Гојка Кресовића. Вјерна му памјат!

Кичи. Предсједник опћине, г. Миле Монти, дао је оставку. Замјеник му није још постављен.

Скрадин Кот. Поголварство у Шибенику осјетило је дужност, да главара ђерсачког Лежајића, ког је поставио био опћински управитељ Марун, а кога је село већ осудило на изборима, пријави Држав. Одвјетништву за злочин злоупотребе вазничне власти.

Очекује се оставка г. Маруна. Он је може мотивисати и обзирима политичке деликатности Јер је он на мјесто опћинског управитеља био постављен као поузданик демократске странке, која је тада мислила, да може што хоће. Са промјеном политичке ситуације може се смјенит и г. Марун. Али се за њега, и без тога, погоршала ситуација. Данас дижу с њега руке и они, који раније нису хтели слушати наше опомене, да он нема нужна својства за управу опћине. Напуштени и од њих, он се не може дуље одржати на мјесту, на коме је, пркосећ и себи и народу, на штету своју и његову, стајао од евакуације до данас.

— „Politika“ јавља из Lousanne, да се у круговима конференције сазнаје, како је измезгу Нинчића i Venizelosa postignut sporazum odnosno ulaska Crkve u Malu Antantu. „Poslije lousannске конференције sastale se u Beogradu Nintić, Beneš, Đuka i Venizelos radi zvaničnih pregovora o ulasku Crkve u Malu Antantu.“

— Турци пристају да dadu slobodu i amnestiju emigrantima sa granicijama, koje će biti ustanovljene pod zaštitom Društva Naroda.

— Rimска štampa obično veћu pažnju na mađarske volje pripreme i iznosi valjanost i dobro naodruzanje mađarske vojske. Vogja mađarskih listova, Fridrich, doč je ovih dana u Rim.

— Buna u Irskoj traje dalje. Vode se borbe oko Dublina. Pobunjenici su pretrpili jače poraze. Sedmoгrica ljudi, kod kojih је nagloг оруђе, streljani su.

— Na sjednici 21. ov. mј. francuskog Senata, za koju је bio vanredan interes, govorio је predсједник Poincare o odnosu Francuske prema Njemačkoј, osobito u pitanju reparacija. Bivši ministar Ribot казao је, да је данас потребнија него ikada antanta izmезгу Francuske i Engleske i да се раскину mora spriјечiti pod svaku cijenu. Cijava Francuska бiće uz Poincarea, ako on odloжи moratorij bez zaloga. Predložio је, да се vladi izrazi povjerenje. То је prihvaćeno prostim podizanjem ruku u vis.

— Јавља се из Lousanne, да је Čiterin odlučio не potpisati ugovor o morskim tјенacima, јер су се saveznici neprijateljski podnijeli prema Rusiji i nisu uvazili nijednog njenog predloga.

— U њeskom parlamentu bilo је demonstracija, koje је izazvao nesporazum, nastao radi pogrešnog prevoda јednog predloga njemačkih poslanika o agraru.

ОГЛАС.

По naredjenju Ministarstva за Trgovinu i Industriju, VI. Br. 4493 voditi ćemo u dinarima sve knjige kao i zaključne račune, i то počevši od 1. јanуara 1923. god.

Da izbjegnemo raznim nepriјlikama, koje је nam klijentela mogla prouzročiti sa eventualnim svojim neјednakim postupanjem, te да si prištedimo nepotrebni posao oko прerачunavanja krunске u dinarsku vrednotu, slobodni smo zamolili p. klijentelu, да od 1. јanуara 1923. god. unapred izvoli isklјučivo samo u dinarskoј vrednoti izražavati sve novčane iznose, koje će sadržavati dopisivanje kao i svi ostali Vaši nalози, naslovljeni na nas.

Upozonјemo, да ćeme dvoјbene odnosno neјasne oznake vrednote smatrati kao oznake u dinarskoј vrednoti; isto tako postupati ćemo i onda, kada ne bade kod iznosa označena nikakova vrednota.

Овом згодом наглашјемо, да је služбена кратица за динар: Din., а за паре: p., те Vam се препоручамо

одличним štovanјem
Jadranska Banka, fil. Šibenik
Sprekska Banka, fil. Šibenik
Slovenska Banka, fil. Šibenik
Šibenikсka Okružna Banka, Šibenik
Zadrūna Gospodarska Banka,
fil. Šibenik

Šibenik, 21. decembra 1922.

Градске вијести.

Iz stranke. Na pozdrav, koji je mjesni odbor narodne radikalne stranke u Skradinu poslao g. Pašiću, povodom obrazovanja nove vlade, naš je vođa odgovorio:

Miloš Dobrota, predsjed. odbora radikalne stranke - Skradin.

Srdačno blagodarim na pozdravu i poverenju izraženom povodom obrezovanja nove vlade. Molim uverite sve drugove i prijatelje naše da narodna radikalna stranka, dosledna svome ranijem radu i zasnovana isključivo na poverenju svih slojeva našeg naroda svu svoju brigu posvećuje blagostanju i napretku naroda, čuvajući nepokolebivo narodnu slobodu, jedinstvo naroda i države. - Pašić.

Odlikovanja. Napomenuli smo dva odlikovanja činovnika Pokrajinske Uprave, koja su izazvala, da se najblaže izrazimo, opće čugjenje. Sad smo u stanju da kažemo, da g. Nikolić-Kaer nije bio ni predložio na odlikovanje. A kad je tako, onda se mora zaključiti, da se u ministarstvu, po ovome delikatnome poslu odlikovanja, radilo krajnom smušenošću. Ovo, uistinu, zaslužuje najoštriju osudu. Jer, kad se u današnjem kaosu i kraljskom odlikovanju redom Sv. Save Prosvjetitelja izvrjava u javnu sablazan i predmet ismijavanja, onda organi koji su tome krivi moraju biti pozvani na odgovornost.

Uprava Ženske Narodne Zadruge najljepše zahvaljuje svima onim osobama, koje su bilo novčanim prilogom bilo robom ili svojim radom potpomogli njenu akciju oblačenja mjesne školske siročadi i djece „Uboškog Doma“. Ujedno zahvaljuje i mjesnim bankama, koje su takogije u istu svrhu priložile veće novčane svote i to: Srpska Centralna Banka, Jadranska Banka i Slavenska Banka po 500; Šibenska Okružna Banka 300, a Zadruga Gospodarska Banka 200 din.

Božične zabave. Drugi dan Božića koncertirala je na „Poljani Kralja Petra“ gragjanska muzika, koja sada pokazuje izvjesni napredak.

U veće je u lokalima „Sokola“ diletantska družina predstavljala Nušićev komad „Običan čovek“ sa lijepim uspjehom.

Kretanja u luci. Korana, ovako se prije zvaov ovaj veliki parobrod, što u luci krca bauxit za Ameriku, a sad plovi pod engleskom zastavom i imenom „San Paul“ - Malta. Prije je pripadao ug.-hrv. društvu slobodne plovidbe na Rijeci a sad na Sušaku. U početku rata nazlazio se na Malti i tu su ga Englezi zaplijenili. Čujemo da se vode pregovori da bude opet povraćen društvu. U subotu je parobrod „Srbini“ (prije Sparta ug.-hrv. društva) donio 63 bačve cementa iz Splita da se utovari na „San Paul“ isto za Ameriku kao i bauxit.

„Prvi Jugosloveni“ i dve velike jedrenjake tovare drva za Afriku i Francusku.

Splakovi za opć. izbore, kao i za Nar. Skupštinu mogu se dobiti odmah kod „Nove Štamparije“ u Šibeniku.

Prilozci „Prosvjetli“. Gosp. Pop. Sergije Urukalo u Obrovcu din. 25 da počasti uspomenu Marte i Mile Colovici u Zadru; Dr. N. Subotić din. 30 za uspomenu File Burić, din. 30 za uspomenu Herme Kramer, din. 30 za uspomenu Hristine Milić, din. 30 mjesto čestitke Krsti Sunari prilikom vjenčanja dviju njegovih kćeri.

U Skradinu je prilikom krsne slave S. Nikole, sakupljeno 391.50 dinara, a dopriniješe: Popović Dušan Din. 76, Marijanović Jovo 10, Popović Ljubo 20, Dobrota Miloš 26, Pavašević Niko Banin 10, Pavašević Niko p. Jandre 10, Pavašević Glišo p. Jandre 5, Perišić Marko Petrov 5, Skočić Stevan p. Nikole 10, Skočić Glišo p. Marka 10, Skočić Tome p. Spire 30, Pavašević Vaso p. Dure 10, Pavašević Đuro p. Dmitra 10, Pavašević Spiro p. Tome 3, Pavašević Glišo p. Petra 3, Pavašević Jakov Pavlov 10, Pavašević Stevan p. Petra 13.50, Pavašević Filip p. Jove 16, Pavašević Spiro p. Dure 5, Pavašević Božo Pavlov 5, Boško J. Đurićanin pešad. kapetan I. klase 50, Pavašević Simo p. Mile 20, Pavašević Niko p. Petra 10, Perišić Jovan p. Alekse 5, Pavašević Đuro Jovanov 10, Pavašević Spiro Ilijin 5.

Brzojavne i telefonske vijesti

(Posebni izvještaji „Dalmatinskog Radikala“).

Potpisan ukaz o imenovanju velikih župana.

BEOGRAD, 28. Župani su ovi: J. Lepčević za Novi Sad, Dr. J. Perović Split, Dr. Petar Grisogono Dubrovnik, Milan Nikolić Sarajevo, Vaso Mihajlović Vukovar, Jovo Todorović Banjaluka, Dragutin Todorović Vranja, Boža Krstić Valjevo, Ante Mirković, Sreta Paunović Užice, Pera Plazojević Zaječar, Janko Spasojević Čačak, Marko Novaković Kruševo, Vaso Aleksić Šabac, Dragutin Vušković Bitolj, P. Ružić Požarevac, Milan Krišković K. Mitrovica, Milovan Čaković Cetinje, Spasoje Delić Kragujevac. Ostali bit će imenovani ovih dana.

Ulovi Muslimana za ulaz u vladu.

SARAJEVO, 28. Uslovi muslimana za ulaz u vladu u tolikoj mjeri ogorčili bosanske radikale, da nije isključeno da dogje do energičnog istupa, čak možda i do ostavke ministra Sršića. Bos. radikale najviše je revoltiralo to, što se Muslimani u isto vrijeme nudu i gosp. Pašiću i Spahi. A istodobno njihovi su zahtjevi pretjerani, te je isključeno da budu prihvaćeni.

Изборна кампања.

BEOGRAD, 28. Odrжан je zbor bivših komunisti, na kojem odlučeno je da uđu u izborima pod novom firmom: „Radnička Partija u Jugoslaviji“. Oni su spremili proglas na radnike, pozivajući ih da za njih glasuju. Proglas su potpisali Trnša Kaslerovići i Milaš Todorovići, bivši komunistički poslanik.

BEOGRAD, 28. Republički razvijaju također veliku izbornu akciju. Ovih će dana izdati proglas na narod.

Реферат мин. саобраћаја.

BEOGRAD, 28. Јучер пре подне одржана је сједница владе, на којој је прочитан указ о постављању великих жупана. Дискутирано је о комуникењу владе. Текст комуникеја усвојен је и већ послан новинама, да се објелодани. На крају сједнице мин. саобраћаја Д. Јанковић продижје у свој реферат о мјерама за поправак саобраћаја. Осим тога реферисали су остали министри о пословима својих ресора. Синоћ одржана је такође сједница владе, на којој се расправљало о текућим пословима.

Комунике владе.

BEOGRAD, 28. Синоћ је предсједништво владе издало овај комунике: оставка прошлог кабинета г. Пашића, изазвана је била поремећеним односима у парламенту у крилу група, које су сачињавале владину већину. И докле је са великим тешкоћама спровођен рад на доношењу хитних и потребних закона и услед поступка једног дела демократских посланика, да при претресу и решавању владиних предлога прилазе члановима опозиције и гласају са њима. Упоредо са тим, уз учешће и самога шефа демократске странке, извођена је ван парламента једна акција, којом се не само крњио и слабо ауторитет кабинета, већ је подривана основа целокупне досадање државне политике. У таквој ситуацији кад се ставило на дневни ред једно такво крупно питање, као што је питање о општем правцу владине политике, кабинет г. Пашића поднео је оставку, да би се парламентарна ситуација политички рашчистила и да би се испитало, да ли је даљна сарадња група из коалиције, под оваким промјеним околностима, могућа, те да би се пре избора спровело кроз скупштину, неколико хитних и веома потребних законских предлога Држање демократског клуба и његових чланова, но после доносења оставке, у основном политичком питању, око којег је и

криза настала, није међутим ситуацију ни у колико орашћистило, напротив све појаве и чињенице указивале су на то, да су духови и демократском клубу остали и даље стварно поделени и да за наставак успешне коалиционе политике - на досадањој основи и са досадањим политичким програмом - недостаје главни услов, а то је јединство политичких погледа. Радикални посланички клуб није могао ни смео да затвори очи пред тим чињеницама, па је за то одлучио да не ступа у коалицију са демократима, све док за ту коалицију не би била обезбедена, у основним питањима унутрање државне политике, иста политичка подлога. Разумљиво је, да се код оваког једног најважнијег питања морало тражити потпуно расветлење ситуације. Кад се таква подлога није могла добити ни послје поновних покушаја и разговора, радикали су примили сами управу земље у пуноме уверењу, да ће самостим путем, а помоћу нових избора, довести до учвршћења оне политике, која чува државно и народно јединство, како су изражена у нашем државном уставу.

Нова влада г. Пашића слободна је од досадањих неизбежних компромиса и погађања и у могућности је да државне послове води једном одређеном линијом, према своме програму. У томе погледу потребно је још сада истакнути, да ће главна и основна брига владина бити да спроведе законите и слободне скупштинске изборе; на другом месту влада г. Пашића ставила је себи у дужност, да одмах предузме све сходне мере, да би се поправила управа и обезбедило боље функционисање државног апарата. Једна од најтежих брига владиних у томе правцу биће старање око уређења поправке државних финансија, боље прикупљање државних прихода, правичније и равноременије оптерећење грађана према њиховој имућности, највећа штедња у трошењу. То су први и најнеопходнији задаци у овом погледу.

Водећи тако бригу о најхитнијим државним потребама, влада ће се трудити да нађе начина да се чиновницима и инвалидима стварно помогне, и то ако би било могуће још пре доношења закона о чиновницима и закона о инвалидима: ове законе није могла скупштина да реши из разлога напред наведених, који су кризу изазвали, али ће влада те законе прве ставити да дневни ред нове скупштине.

Исто тако влада ће одмах поднети народној скупштини на одобрење законске предлоге, којима ће бити циљ да се унапреде земљорадња и сточарство и створе повољнији услови за развитак опште народне привреде. У ове законе долазе и закон о аељорадничком кредиту и земљорадничком осигурању. Влада г. Пашића чуваће брижљиво ауторитет државе и државних власти, поштујући једновремено слободу грађана и њихов политичко уверења, али и штитећу ту слободу од сваичијег недопуштеног партиског насиља на потпуно слободним изборима. Влада је уверена, да ће се народ у овакој јасној ситуацији изјаснити за стање створено уставом и за политику која се руководи сталном и непоколебљивом тежњом да се учврсти државно и народно јединство, за које су поднете толике скупствене жртве и које је највећа залога за напредак и будућност уједињеног народа Срба, Хрвата и Словенаца.

Burze.

ZÜRICH, 28. Devize: Zagreb 1.47; Berlin 0.77 osmina; Amsterdam 250.15; Njujork 527.25; London 24.51; Pariz 38.92; Milan 26.90; Prag 16.50; Budimpešta 0.22; Sofija 3.72; Varšava 0.03; Beč 0.0005.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Захваљујемо овим јавно свима оним племенитим особама, које су нам на било који начин олакшале бол над губитком нашег милог оца

ЛУКЕ КРЕСОВИЋА

Нарочита пак захвалност свеукупном нашем цењеном грађанству и чиновништву, које нам се је жаловало, односно пратњом искарало последњу почаст прама покојнику.

Ми не знамо како да се одужимо и посебно да сваком захвалимо, пак стога овим путем свима искрено благодаримо.

У Кистањама, 20. децембра 1922.

Гојко, син, Олга, снаха
у име своје и родбине.

Чок и Манојловић

фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. — Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и
„Мир Бојим, Христос се роди!“

Tvrđka KMET & Komp., Ljubljana

ima

stalno na skladištu crvenog fajzola (bokinca).

Zahtevajte ponudbe.

Brzjavni:
KMET, Ljubljana.

Telefon int. 319.
2—4

M. SKOČIĆ - Шибеник

**ПРВА СТАРИНСКА ФАБРИКА
НАРОДНОГ ШАМПАЊЦА
(CHAMPAGNE NATIONAL).**

Generalno zastupstvo za sjevernu Dalmaciju
JOSIP JADRONJA - Šibenik.

Prodaja imanja. Prodaje se jedna kuća, sa pročeljem od tri lijepa vrta i velikim oborom, na veoma lijepom i prometnom mjestu uz državnu cestu, u Crnici. Lijep pogled na more. Zgodno za obrt s obzorom na blizinu tvornice „Sulid“. — Ponude na ovaj list. 3—3

KNJIŽEVNI OGLAS.

Izšlo je drugo izdanje

OSVETA I POBJEDA

Narodne pjesme o vojevanju srpskom 1914—1918 god. spjevao: Danilo Petranović.

Sadržaj je pjesme: Švapski zulum. — Pogibija Srbije. — Zavjet saveznika. — Poruka Pašićeva. — Osveta—Pobjeda. — Slava.

Cijeli je spjev sadržinom vrlo zanimljiv, protkan toplim osjećajima, gdje su za prvi put u našim kraje-

vima ispjevana junačka djela srpske vojske i njenog glavnog zapovjednika, današnjeg Kralja Aleksandra. Prikazan je i opjevan proboj na solunskom frontu i krvavi bojevi koji su se tada vodili.

CIJENA 3 DINARA.

Nabavljaju se kod nakladnika: Ante Škarice ili kod spisatelja Danila Petranovića, obojica u Kninu. — Knjižari i oni koji naruče za prodaju dobivaju znatan popust. 3—30

JESAM LI POSLAO PRETPLATU?

Помажите „Просвјету“!

:: Prva Pučka Dalmatinska Banka u Splitu ::

POVIŠENJE DIONIČKE GLAVNICE.

Usljed zaključka glavne skupštine dioničara od 23. travnja 1922. i upravnog vijeća od 22. listopada o. g. povisuje se dionička glavnica od nom. K 7,200,000— na nom. K 24,000,000—, jednako Dinara 6,000,000— uz sljedeće uvjete:

1. Nominalna vrijednost svake dionice povisuje se od K 120.— na K 400.—, jednako Din. 100.— uz platež u gotovom od K 130.— po dionici t. q. više K 20.— za troškove, dok se preostatak od K 150.— uplaćuje iz pričuvne glavnice.
2. Rok uplate počima 1. decembra 1922., a završuje 5. januara 1923.
3. Nove dionice sudjeluju na dobitku od 1. I. 1923.
4. Svaki dioničar mora prikazati prigodom uplate na društvenoj blagajni svoje dionice sa kuponskim arcima, da se uzmgone označiti posebnim pečatom povišena nominalna vrijednost dionice.

SPLIT, dne 20. novembra 1922.

UPRAVNO VIJEĆE
PRVE PUČKE DALMATINSKE BANKE U SPLITU.

**MLADEN
CRVAK**
krojač
ŠIBENIK
(Obala)

**Veliki izbor
Engleskih
i Českich
stofova**

Cene umerene.

Ширите

„Далм. Радикал“